

ПОНЯТТЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ З МЕТОЮ ЇЇ ОБЛІКУ

Кравченко О. В. к. е. н., доцент
Кобець Т. О., здобувач вищої освіти
Сумський державний університет

Наявність дебіторської заборгованості суттєво впливає на рівень ліквідності активів, фінансовий стан та платоспроможність підприємства. Стан бухгалтерського обліку може погіршитися через незадовільну організацію, але належний облік дебіторської заборгованості дозволяє більш раціонально управляти боргом, строком погашення та зменшувати ймовірність виникнення безнадійної заборгованості. Кожне підприємство зацікавлене в оптимізації дебіторської заборгованості, в тому числі й через формування достовірної та своєчасної облікової інформації про стан розрахунків з різними дебіторами.

Дослідженням питань організації обліку дебіторської заборгованості займалися багато вчених-економістів: Бланк І. О., Кияшко О. М., Ліголенко Л. О., Васильєва Л. М. та ін. Аналіз їх наукових праць вказує на те, що процес оптимізації заборгованості, її облік та управління залишається дискусійними і потребують ґрунтовного вивчення.

Саме належна організація бухгалтерського обліку впливає на процеси обліково-інформаційного забезпечення управління дебіторською заборгованістю, попередженню виникнення проблемної заборгованості. Організація бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості передбачає виконання певних завдань: визначення елементів облікової політики і закріплення їх відповідними розпорядчими документами; достовірне, своєчасне, повне та безперервне відображення всіх господарських операцій; обробка даних щодо заборгованості за допомогою

відповідних облікових процедур, прийомів та способів; складання звітності про стан дебіторської заборгованості. Реалізація функцій організаційного управління дебіторської заборгованості вимагає вирішення різних проблем, наприклад, дослідження економічної сутності дебіторської заборгованості та її виникнення в сучасних умовах господарювання. Слід зазначити, що вчені по-різному трактують поняття «дебіторська заборгованість»: з бухгалтерського, економічного, юридичного аспекту (табл. 1).

Таблиця 1. Визначення поняття «дебіторська заборгованість» [1, 2, 3, 4].

Автор	Визначення
Бланк І.О.	Сума заборгованості на користь підприємства за наданий ним комерційний кредит, споживчий кредит, а також за попередню оплату продукції, що купується
Герасименко А. В.	Дебіторською заборгованістю є заборгованість інших осіб (організацій, підприємств, працівників, фізичних осіб) перед даною організацією, виражена в бухгалтерському обліку як майно організації.
Кияшко О.М.	Сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату, що виникла в результаті минулих подій, яку кредитор має право вимагати відшкодувати
Лігоненко Л.О.	Включені до майна підприємства його майнові вимоги до інших осіб, що є його боржниками в правовідносинах, які виникають за різних обставин
Д. Стоун, К. Хітчинг	Це сума боргів, які винні підприємству юридичні або фізичні особи, що виникли у результаті господарських взаємовідносин
П(С)БО 10	Сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

Отже, можна трактувати дебіторську заборгованість, як суму боргів, належних підприємству, виникнення яких відбулося внаслідок ведення господарської діяльності, а погашення відбудеться в майбутньому.

Перелік факторів, які впливають на обсяги формування дебіторської заборгованості, залежить від її виду.

Таблиця 2. Фактори, які впливають на виникнення та збільшення дебіторської заборгованості

Зовнішні фактори	Внутрішні фактори
<ul style="list-style-type: none"> – економічний стан; – політичний стан; – рівень інфляції, – стабільність курсу національної валюти; – рівень розвитку ринку – законодавчі аспекти; - галузеві фактори. 	<ul style="list-style-type: none"> – обсяги реалізації продукції; – особливості кредитної політики підприємства; – рівень кваліфікації менеджерів; – забезпечення дебіторської заборгованості; – стан контролю; – конкурентоспроможність продукції; - політика управління дебіторською заборгованістю; – особливості маркетингової політики.

Тому на підприємствах необхідно приділяти увагу питанням удосконалення обліку дебіторської заборгованості через систему ефективного управління. З цією метою доцільно застосовувати такі заходи:

- визначити основні критерії торговельного кредиту;
- контролювати рівень заборгованості;
- класифікувати дебіторську заборгованість за видами;
- дослідити основні групи споживачів, яких небажано втрачати;
- проводити періодичний аналіз дебіторів;
- виділити групи контрагентів (неплатників), які не

відповідають вимогам та яким необхідно подати термінові вимоги щодо погашення;

- визначити типи активів, які можуть спричинити заборгованість;
- використовувати сучасні методи управління заборгованістю.

Отже, що поняття «дебіторська заборгованість» є багатоаспектним, потребує детального вивчення на загальнонауковому та прикладному рівнях. Ефективне управління дебіторською заборгованістю передбачає вивчення факторів, які впливають на її виникнення: зовнішні - підприємство не може контролювати та обмежити їх вплив на власну діяльність, внутрішні – залежать від стану організаційних процесів на підприємстві, можна послабити їх вплив через належну систему управління.

Список літератури:

1. Грицай О. І., Станасюк Н. С. Управління дебіторською заборгованістю підприємства в контексті її обліково-аналітичного забезпечення. – [Електронний ресурс] : Режим доступу : http://economyandsociety.in.ua/journal/15_ukr/125.pdf
2. Кияшко О.М. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / О.М. Кияшко. – Київ, 2011. – 21 с.
3. Лівовшко Т.В., Кузьменко О.В. Підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємства. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_8_090.pdf
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 10 «Дебіторська заборгованість», затверджено наказом МФУ від 08.10.1999 р. № 237 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>